

Yeni Medya Bağlamında Toplumsal Hareketler ve Yeni İnsanın Karakter Analizi¹

Mehmet Emin Babacan²

Giriş

Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, özellikle coğrafi olarak bölgemiz ve ülkemizde son 4 yıllık zaman dilimi içerisinde gerçekleşen toplumsal hareket biçimlerinin yeni medya veya dijital teknolojilerle olan ilişkisi ve bu hareketlerin oluşmasındaki etkisi tartışılmaya devam etmektedir. Son dönemlerde meydana gelen söz konusu hareketliliği, bazı çalışmalar ‘web 2.0 devrimi’ (Cocco ve Albagli, 2012 akt. Mattoni ve Trere, 2014) olarak adlandırırken, bazıları ‘wiki devrimleri’ (Tapscott, 2011) olarak adlandırmaktadır. Kuzey Afrika ve Ortadoğu’daki sosyal hareketler özellikle geleneksel medyada (*The Guardian*, 2012; *BBC News*, 2013; *The Washington Post* 2013) ve bir diğer çok çalışmada (Fosshagen, 2014; Vijay, 2012) ‘sosyal medya devrimi’ olarak adlandırılırken, böyle bir şeyin daha önce hiçbir şekilde mümkün olmadığı ve böyle bir devrim sürecinin dijital teknolojilerle mümkün olduğu vurgulandı. Böylelikle daha çok yeni medya araçlarının önemi ve kullanımına ilişkin bir vurgu yapılmış oldu.

Yaşanan sürece ilişkin bütün adlandırmaların ve vurguların temel noktası, yeni iletişim teknolojileri bağlamında yeni ve ilk kez karşılaşılan bir durum olmasıydı. Başka bir deyişle, toplumsal ve siyasal düzlemde her dönem farklı bir formda gerçekleşebilecek olan kimi toplumsal hareketlerin, günümüzde yeni medya araçları vasıtasıyla yeni ve farklı bir düzeyde gerçekleştiği idi. Dijital aktivizm ya da dijital aktivist (Keleş, 2013; Pekşen, 2011; Sivitanides, 2011) gibi kimi kavramsallaştırmalar etrafında bireylerin yeni

1 Bu çalışma yazarın TÜBİTAK 2219 Doktora Sonrası Araştırma Bursu kapsamında Amerika’da University of Wisconsin-Madison’da misafir araştırmacı olarak bulunduğu Haziran 2014-Haziran 2015 döneminde kaleme alınmıştır. TÜBİTAK’a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

2 İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde öğretim üyesidir.

medya araçları vasıtasıyla iktidar biçimlerine karşı nasıl muhalefet edebildikleri üzerinde çokça duruldu. Fakat burada sözü edilen ilişkinin ötesinde, insan tekinin kendisi ile ilgili bir yenilik durumuna dikkat çekmek gereğidir.

Yenin ne olduğu ve nasıl gerçekleştiği ilerleyen satırlarda izah edilecek olmakla birlikte, burada gözden kaçırılmaması gereken en önemli noktalardan biri, toplumsal öznesi ‘ben’ olan yeni bir insan karakterinin varlığına dikkat çekmektir. Buna ek olarak, toplumsal hareketlerin daha çok kuramsal ve kurumsal ruhuna aykırı olarak, ‘ben’ merkezli bir özne anlayışının sosyal hareketler ile olan ilişkisi üzerinde durulmalıdır. Ayrıca sadece yirminci yüzyılda kitle iletişim araçlarının çeşitli iktidar odaklarının varlık sahası olarak değil, günümüzde de yeni medya teknolojilerinin aynı işlevi görebildiğinin belirtilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada yeni medya ve toplumsal hareketler bağlamında üzerinde en çok durulan konu olarak, hareket alanının ve iletişim imkânlarının arttığı olgusunun yanı sıra, konunun merkezinde bulunan varlık olarak insan tekinin durumuna odaklanmak amaçlanmaktadır.

Medya ve Toplumsal Hareketler

Modern öncesi dönemde farklı kültür, medeniyet ve toplum havzalarında da çeşitli iktidar biçimlerine, özellikle siyasal iktidar biçimlerine karşı, toplumsal tabanlı direniş ve karşı koyma pratiklerine şahit olunmaktadır. Fakat bununla birlikte günümüzde sosyal bilimler literatüründe ‘toplumsal hareketler’ kavramsallaştırmasına yüklenen anlam, daha çok modern döneme atıfta kullanılan bir tanımlamadır. Modern düşüncenin modern öncesi insanlık birikiminden farklı olarak, modern sonrası yeni bir yaşam formu oluşturması, modern anlamda toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu anlamda toplumsal hareketler kendilerini çevreleyen toplumdaki derin ve köklü değişimlerin sonucu olarak modern yaşamın artırdığı rasyonelleşmeye tepki olarak ortaya çıkmıştır (Scott, 1991; Habermas, 1973 akt. Foweraker, 1995, s.9).

Batı Avrupa’da meydana gelen siyasal, iktisadi, kültürel ve sosyal değişimler sonucunda özellikle 19. yüzyılda ortaya çıkan ve toplumsal hareketler, dönemin ‘iktidar’ (Foucault, 2003; Mann ve John, 2014) biçimleri tarafından korku verici patlamalar olarak algılanmışlardır. İktidar biçimlerinin toplumsal hareketlere ve her türlü aktivizme karşı algı ve anlamlandırmaları her dönem benzerlik gösterebilmektedir. Bu nedenle aktivizmin ve karşı duruşun anlamlılığından, söz konusu bu duruşun hangi araç ve ortamlarda yapıldığının önemli olduğu algısına doğru bir dönüşümün yaşandığı çalışma boyunca vurgulanacak olan önemli konulardan biri olacaktır.

Sosyal bilimler literatüründe oldukça geniş bir arka plana sahip toplumsal hareketlerin, diğer birçok sosyal olgu ve kavram gibi tanımlanması, sınırlarının belirlenmesi, başarılarının, başarısızlıklarının ya da dinamiklerinin anlaşılabilmesi oldukça zordur (Crossley, 2002, ss.8-9). Bununla birlikte 19. yüzyılda başlayan ve gelişerek devam eden toplumsal hareketler, modernitenin açmazları ve meşruiyet problemleri karşısında etkinliğini artırarak devam ettirmiştir. Bu anlamda 20. yüzyılda Avrupa’da olmak üzere, diğer modernleşme serüvenini yaşamakta olan toplumlarda daha çok sınıf merkezli toplumsal hareketlerin varlığına yerini bırakmıştır. Literatürde 1960’lardaki toplumsal hareketler,

siyasal iktidarı hedefleyen, ekonomik çıkar yörüngeli sınıfsal yapısı olan hareketlerdir (işçi hareketi gibi). Bu hareketler, “eski toplumsal hareketler” olarak adlandırılmışlardır. “Yeni toplumsal hareketler” kavramı ise, 1970’lerden itibaren ortaya çıkmış olan ekoloji hareketini, feminist hareketi, barış hareketini, nükleer karşıtı hareketleri, azınlık hareketlerini ve yerel özerklik hareketlerini ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır (Önder, 2003, ss.34-35; Çetinkaya, 2008, s.12). Bu anlamda yenilenen toplumsal hareketler ‘iktisadi ve sosyal, iç işlere ve askeri güvenlik’ sorunlarından farklı olarak, ‘yaşam kalitesi, eşit haklar, bireysel kendini gerçekleştirme, katılım ve insan hakları’ konularına odaklanmaktadır (Habermas, 2001, s.849).

Yeni toplumsal hareketler kuramcıları için, içinde yaşadığımız çağda artık sınıf mücadeleleri sona ermiştir. Karşı karşıya olunan yeni hareketler daha zengin içerik ve taleplere sahip, dar iktisadi çıkarlardan bağımsızlaşmış ve hatta daha demokratik ve katılıma açık hareketlerdir. Bu yeni hareketlerin özgün yanları ise formel kurumsal-siyasi kanalların dışında çalışmaları, hayat tarzı, etik ve kimlik duyarlılıkları üzerine vurgu yapmalarıdır. Yeni toplumsal hareketlerin en önemli özelliklerinden birinin otonomi ve kimlik üzerinde durmaları olduğu iddia edilebilir. Yine bu hareketler iktidar mücadelesi vermekten çok, savunma nitelikli hareketlerdir. Bir diğer iddia veya atfedilmiş özellikse gündelik hayatın politizasyonudur. Dar sınıfsal-iktisadi çıkarlara dayanmamak, kısmi vaatlerde, taleplerde bulunmak ve farklı toplumsal katmanları harekete geçirebilmek yeteneği de “yeni” toplumsal hareketlerin belirgin özelliklerindedir (Çetinkaya, 2008, s.22). Bu anlamda yeni sosyal hareketlerin aktivistlerinin yapısal karakteristiği; yüksek eğitilmiş ve ekonomik güvene sahip kişiler, orta sınıf üniversite öğrencileri oluşlarıdır (Offe, 1999, s.60). Sonuç olarak toplumsal hareketler, sıradan insanların toplumu bazı açılardan değiştirmek için bilinçli, planlı ve sürekli çabaları olarak tanımlanmaktadır (Goodwin ve Jasper, 2009, s.3). Bir başka tanıma göre ise sosyal hareket, kolektif kimliği paylaşabilme yeteneğine sahip aktörlerin dayanışmasına dayalı, çatışma taşıyan ve yer aldığı sistemin sınırlarını zorlayan bir kolektif hareket biçimidir (Melucci, 1999, s.88).

Toplumsal hareketlere ilişkin yukarıda betimlenen bütün tanımlamaların ortak paydası, bir yönüyle toplumsal olmalarıdır. Bireylerin kolektif bir bilinç etrafında kimi zaman kuramsal, kimi zaman hem kuramsal, hem de kurumsal düzeyde ortak bir akıl etrafında muhayyel de olsa bir kimlikle kimliklenmeleridir. Zira toplumsal hareketlerin varlığı, amacı ve toplumsal yapı içerisindeki işlevi var olan mevcudun ötesinde bir dünyanın varlığını zihinlere ve yaşam pratiğine taşımaktır (Çoban, 2011, s.1). Bu anlamda toplumsal hareketlerin muhalefet edebilme, topluma ulaşma kanallarını oluşturabilme ve kendi varoluşsal mevcudiyeti için ihtiyaç duyduğu mecralardan biri olan iletişim araçlarına olan ihtiyacı yadsınmaz düzeyde önem arz etmektedir. Bununla birlikte iletişim araçlarıyla kurduğu ilişki de aynı şekilde her yönüyle ele alınmalı, yaşanan yapısal değişimlerin biçimi, etkileri ve sonuçları çok boyutlu tartışılmalıdır.

Yeni medya sonrası bireylerin/aktivistlerin ortaya koyduğu yeni kimliklenme biçimleri, kolektif toplumsal hareketleri yapısal bir dönüşüme uğrattırırken, aslında yeni bir birey/aktivist karakteri örneği sergilemektedir. Yeni karakter toplumsal hareketlerin en önemli paydası olan toplumsal özne anlayışını yapıbozumuna uğratarak, ‘ben’ merkezli veya Niedzwiecki’n (2011) ifadesiyle “ben özelim” algısıyla yeni bir özne oluşturmakta-

dır. Toplumsal hareketleri büyük oranda dönüşüme uğratan ve uğratmaya devam edecek olan söz konusu bu yeni karakter, hiç kuşkusuz aniden ortaya çıkmış ve arka planı olmayan bir karakter değildir. Bilakis uzunca bir modernlik tecrübesinin ve serüveninin bir sonucu, bir çıktısı olarak ortaya çıkan bir karakter olarak tasvir edilebilir. ‘Ben’ merkezli özne karakteri, içine doğduğu, büyüdüğü ve geliştiği söz konusu tecrübe ve serüvenin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle tasvir edilen yeni karakter, kar-tezyen paradigmanın insanları içsel bir öze sahip, tutarlı, tekil, kendine yeten ve bağımsız/otonom bireyler olarak ele alan (Burr, 2003; Horkheimer, 1986) bir karakteri değil, bilakis iktidar ve direniş biçimlerinin iç içe geçtiği bir zamanın (Foucault, 1993 ve 1995; Mann ve John, 2014) çıktısı olarak varlığını inşa eden bir karaktere işaret etmektedir. Gündelik hayatın her yönüne sinmiş popüler tüketim unsuru ve iktidarın her türlüsüne muhatap olan “ben” merkezli özne karakterin, direniş ve muhalefet etme biçimi olarak yeni medyayı en önemli medya olarak görmesi farklı açılardan okunmalıdır. Bu yönüyle “ben” merkezli bireyin ideolojik ve düşünsel direnç zemini olarak gördüğü yeni medya ile direnç gösterdiği şeyin kaynağının paradoksal biçimde aynı olduğuna işaret edilmelidir. Bu anlamda yeni karakterin yeni medya vasıtasıyla muhalefet ve direniş gösterdiği iktidar biçimlerine karşı ne söylediği, insan ve toplum hayatına dair nasıl bir yaşam tasavvuru sunduğu birçok pratik üzerinden okunmalıdır. Bu bağlamda günümüzde yeni medya ve toplumsal hareketler ilişkisinin bu temel zemininin göz ardı edilmeden okunması ve anlaşılması gerekmektedir.

Offe’un yukarıda yeni toplumsal hareket ve aktivistlere ilişkin yaptığı temel karakter tasnifinin günümüzü anlamada işlevsel bir çerçeve sunduğu belirtilebilir (1999, s. 60). Bununla birlikte günümüz toplumsal hareketlerin özellikle geçmiş çeyrek yüzyılda varlık gösteren yeni toplumsal hareketlerden her yönüyle farklılaştığı ifade edilmelidir. Kabaca yukarıda tasnif edilen “eski”, “yeni” adlandırmaların ötesinde 21. yüzyıl’ın kendi ruhuna uygun toplumsal hareket ve birey/aktivist tipolojilerinin varlığı tespit edilmeli ve yakın dönemde yaşananlar bu kapsamda değerlendirilmelidir. Söz konusu yeni karakter/tipoloji sadece iletişim olanaklarının farklılaşmasıyla ortaya çıkan bir sürece değil, aynı zamanda toplumsal hareket düşüncesinin de farklılaşmasına işaret etmektedir. Bu ise aslında yeni insan/aktivist karakterinin, yani büyük oranda yeni medya teknolojileriyle biçimlenen ve öznesi bireyin kendi “ben”inin olduğu yeni bir tür kolektiviteye dönüşmesini ifade etmektedir. Bu nedenle toplumsal hareketler ve yeni medya ilişkileri her şeyden önce bu yeni insan karakteri üzerinden okunmalıdır. Yeni karakteri ne “hareketsiz toplumsallaşma” (Bakardjjeva, 2005) ne de “pasif ağlar” (Bayat, 2010) kavramsallaştırması tam olarak tasvir edebilmektedir. Yeni medya imkânlarıyla bir yandan yeni tip bir toplumsallaşma yaşanırken, öte yandan bireyin “ben” merkezli özne algısı toplumsal hareketlerin varoluş zeminini akışkan hale getirmektedir. Bu anlamda günümüz toplumsal hareketlerinin yukarıda Bakardjjeva ve Bayat’ın kavramsallaştırmalarından anlaşılacağı üzere, kurumsallıklarını büyük ölçüde yitirmiş olmaları, onların akışkan zeminde daha çok atomize olmalarını sağlamaktadır. Söz konusu atomizasyonun boyutu, yeni iletişim teknolojileriyle her bir özne tekinin subjektif hayat pratiklerinin hayatın merkezine konması ölçüsündedir.

Günümüzün yeni iletişim formu olarak yeni medya, özellikle sosyal medyanın birey ve toplum yaşamında etkin biçimde varlık göstermesi, toplumsal hareketlerin yatay ve

dikey bütün ilişki biçimini yapısal bir dönüşüme uğratmaktadır. Bu anlamda toplumsal hareketlerin zaman içerisinde yaşadığı dönüşümü Mattoni ve Trere (2014, s.252) temelde dört başlık etrafında okunabileceğine dikkat çekmektedirler. Bunlar katılım biçimleri, organizasyon yapıları, protesto biçimleri ve protestocuların/aktivistlerin görünme biçimleridir. Sonuç itibariyle bütün bu değişim alanları yeni karakterin sergilediği pratiklerle doğru orantılı gelişmektedir.

Yeni Medya ve Küresel Kültür

Yeni medya teknolojilerinin ne olduğu, hangi amaçlarla ve hangi sıklıkla kullanıldığı, hangi yaş grubunun, ne kadar süreyle kullanıldığı gibi temel bilgiler alanyazında daha önce yapılmış birçok çalışmada bulunabilir (Toprak vd. 2009; Babacan, 2012; Rideout, 2012). Bu çalışma kapsamında mevcut alanyazından farklı olarak, yeni medyanın gerçekte ne olduğunun yanı sıra, kendini nasıl sunduğu, kullanıcıların ve toplumsal hareketler bağlamında aktivistlerin onu nasıl deneyimlediklerini anlama çabasının geliştirilmektedir. Zira küreselleşme ivmesini artıran en önemli araç olarak İnternet ve yeni medya teknolojisinin, kendi varlığının devamı bağlamında kullanıcıların algısına dair pozitif bir sunumu bulunmaktadır. Söz konusu pozitif sunum “yeni”, “sosyal” veya “demokratik bir platform” gibi olumlu sıfatlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ayrıca sunulan pozitif algının birey ve toplumsal hareketler düzleminde doğrudan kabul görmesi üzerinden kendini kurmaktadır. Başka bir ifadeyle medyanın demokratikleştirilmesi sürecinde alternatif (yeni medya/sosyal medya) medyaların, Bennett’in (2005, s.110) ifadesiyle medya tüketicilerini üreticilere dönüştürülmesi temelinde hareket etmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda yeni medya, gerçek hayatta örgütlü bir toplumsal hareketin iletişim ve örgütlenme sürecinde kolaylık sağlayan bir araç olarak işlev görebilmektedir. Bennett’in medyadan beklentisi ile yeni medya araçlarının toplumsal hareketlere sunduğu imkânlar arasında bu yönüyle bir paralellik bulunmaktadır. Fakat paradoksun başladığı yer, tam da burasıdır. Zira yeni medya araçlarının yapısal özelliği ve diğer geleneksel iletişim araçlarından farklı olarak bütün etkileşimlere açık olması, ortamın kolaylıkla yönlendirilebilir, provoke edilebilir ve amacından saptırılabilir bir araç haline gelmesini de mümkün kılmaktadır. Bu nedenle herhangi bir toplumsal hareketin başlattığı meşru ve haklı bir davranışın, sosyal medya ortamındaki kullanım pratiğiyle ve paylaşımıyla amacından sap(tırıl)ması kolaylıkla sağlanabilmektedir. Bu durum toplumsal hareketin kontrol mekanizmalarını zayıflatan, hatta yerel ve küresel yasal zeminde onu zor durumda bırakan bir durum olabilmektedir. Bununla birlikte gerçek hayatta toplumsal hareketin örgütlü yapısını ve kolektif bilincini kavramamış bireyler (yeni karakter) kendi sosyal medya hesapları üzerinden atomize olarak yerel ve küresel iktidarın etkilerine çok daha açık hale gelebilmektedirler. Ayrıca birey veya toplumsal hareket pratiklerinin bu ortamlarda da aşikâr hale gelmesi, iktidar biçimleri tarafından dijital olarak izlenmesini ve dijital izlerin kaydedilmesini kolaylaştırmaktadır (Arslantaş Toktaş vd., 2012).

Küresel olanın mikro ölçekte varlık gösterilebildiği bir alan olarak yeni medya/sosyal medya ortamında varlık gösteren günümüz bireyi, “nesne olmaya daha yakın duran “ben” odaklı bir temsiliyet ortaya koymaktadır. Bu anlamda ben- odaklılık bilinç düzleminde önceliği bir şeye karşı olmaya değil, bir şeyden yana olmaya vermektedir” (Funk,

2013, s.12). Başka bir ifadeyle var olan, belirlenmiş, dolayımlanmış, sarmalanmış ve sunulmuş bir çerçevede “ben” olarak tercih yapabilme özgürlüğüne sahip olmaktadır. Söz konusu bu sarmalanmış ve akışkan hale gelmiş mecrada birey/aktivist var oluşunu bir şeye karşı esaslı bir duruşla değil, daha flu bir zeminde bir şeyden yana olarak kurmaktadır. Bu yönüyle yeni karaktere ilişkin gerek toplumsal dilde, gerekse alanyazında “Y” kuşağı veya “Z” kuşağı vb. kimi adlandırmalar (Niedzviecki, 2011; Funk, 2013; Twenge ve Campbell, 2010) yapılmaktadır. Fakat yeni medya teknolojileri sonrası yaşanan değişimin hızı, söz konusu benzer tanımlamaların ve anlama çabalarının güncellenmesini gerekli kılmaktadır.

Küreselleşme ve yeni medya ilişkisi çalışmamızın kapsamında yer almamakla birlikte, yeni medya teknolojisinin yapısal özelliği gereği küresel olması, söz konusu ilişkiye bu bağlamda değinmeyi gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda bireye yeni medya teknolojisi, özellikle sosyal medya aracılığıyla özgür olduğunu fısıldayan anlayış ile her gün biraz daha iç içe geçen küresel dünya realitesi arasında ciddi bir paradoks bulunmaktadır. Sosyal medyanın kullanıcılara karşı kendini sunma biçiminden beklenen sonuç ise, söz konusu bu paradoksun fark edil(e)memesidir. Bu durum yeni karakterin en önemli özelliklerindedir. Bu özelliğin en tipik yansıması bireyin kendini özgürlüğün zirvesinde göyerek, sosyal medyayı da bu zirvenin en önemli merkezi olarak görmesidir. Bu bakımdan gerçek hayatın büyük ölçüde iktidar biçimlerinin kontrolünde olması algısına karşılık, sosyal medyanın sınırsız özgürlük alanı sağladığı düşüncesi, günümüzde muhalif kimliğin en önemli mecrası olarak addedilmesini sağlamaktadır (Puddephatt ve Oesterlund, 2012). Kitle iletişim araçlarına oranla kıyaslanmayacak ölçüde etkileşimi kullanım özelliği bulunan yeni medya teknolojisinin bu özelliği, söz konusu özgürlüğün merkezi olduğu algısını pekiştirmektedir. Gelişen ve pekişen bu algı, Sennett’in (2005) ‘ret bağları’ veya daha güncel bir yaklaşımla Morozov’un (2011) ‘net yanılması’ kavramsallaştırmasına benzer eleştirel bir okuma yapma imkânını ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle, yeni karakterin temel özelliği kendi doğruluğu ve haklılığı kendinden menkul, özne olarak kendi ‘ben’ini merkeze alan ve yeni medya teknolojilerini özgürlüğün ve mücadele etmenin tek merkezi olarak gören bir karakter olarak ortaya çıkmaktadır. Yeni karakter söz konusu bu yaklaşımıyla, bugüne kadar iletişim araçlarının toplumsal iktidar biçimleriyle olan bağlamını bir yönüyle yok sayarak, bir milat başlattığını ilan etmektedir. Aşırı iyimserlik olarak tanımlanabilecek bu yaklaşımı bir yandan bireyin/aktivistin yaşadığı uzunca arka plan beslerken, diğer yandan iktidar biçimleri ve hatta paradoksal biçimde kimi bilimsel çalışmalar da beslemektedir.

Yeni Medya ve Yeni Karakter

Yeni karakterin yeni medyayı ve kendisine dair algısı büyük oranda yukarıda öne sürüldüğü şekilde gerçekleşmektedir. Başka bir ifadeyle, yeni karakterin kendini yeni medya içerik üretiminin yegâne öznesi olarak kabul etmesi, gerçekleşen üretimin biçimini, kalitesini ve yapısını da değiştirmektedir. Bu anlamda İnternet veya sosyal medyada “tepkinin sadece bir tıkla, bir ‘like’la veya bir mesajla ortaya konulabilir olması, pek çok kişinin yalnızca ‘modaya uymak’ için bu işlemi gerçekleştirmesine neden olmaktadır. Yani pek çok İnternet aktivisti, aslında neyi, neden desteklediğinin veya neye, neden

karşı çıktığının bile farkında değiller. Yalnızca belirli günlerde profil fotoğrafını değiştirerek bir şeyleri değiştirebileceğine inananlar, yaralanan vicdanlarını bu şekilde rahatlatarak, tepkileri etkiye dönüşmeden uysallaşmaktadırlar” (Karagöz, 2013, s.145). Yeni medya kullanım pratiklerinde Karagöz’ün tasvir ettiği tutum tabii ki her pratik için aynı şeyi ifade etmez. Fakat birçok yeni medya kullanım pratiğinin ve aslında sonuçlarının gösterdiği şey de, bu tasvire uymaktadır. Hatta yeni medyada nefret söyleminin çokça yer almasının nedenlerinden birinin, bu psikolojinin bir yansıması olduğu belirtilebilir. Zira birçok kullanıcı siyasi, dini ve ideolojik kaygılarla tepkisini ve muhalif kimliğini yukarıda tasvir edildiği biçimde, özellikle nefret söylemiyle besleyerek sergileyebilmektedir (Çomu vd. 2010).

Yeni birey/aktivist karakterinin ve yeni medya kullanım pratiklerinin toplumsal hareketleri zaafa uğrattığı bir diğer karakter özelliği, kişilerarası ilişkileri ve hukuku önemli ölçüde zayıflatmasıdır. Yeni medyayla beraber “insanların birbirlerine karşı sorumlulukları da yeniden şekillenmekte, bu yeni bir iletişim ahlâkına, yeni anlayışlara zemin oluşturmaktadır. Mesela elektronik ortamda insanlar selam vererek, “Naber?” diyerek hızla başlattıkları bir iletişimi aynı şekilde hızla, hatta hiçbir şey deme gereği duymadan, karşısındakine karşı hiçbir sorumluluk hissetmeden aniden sonlandırabilmektedirler. Oysa selam vererek diyaloga girdiğimiz bir kişiyi en azından “Hoşçakal” demeden terk etmek, ona aniden sırtımızı dönmek, daha evvelki iletişim alışkanlıklarımıza göre kabul edilemez kaba bir tutum olurdu” (Şimşek-Rathke, 2014, s.2-3).

Yeni medyanın kişilerarası mobilizasyonu artıran özelliği, kitlelere son derece hızlı, kolay ve uygun maliyetle ulaşabilme imkânı sağlaması hiç kuşkusuz yadsınmayacak derecede önemli özelliklerindedir. Özellikle sosyo-ekonomik şartları gereği toplumsal kimi kesimlerin alternatif muhalefet ve direniş mecraları olarak yeni medyayı görmesi de aynı derecede önemlidir. Fakat bununla birlikte direnişin varoluşsal zemini sadece öznelerin bir araya gelmesi değil, aynı zamanda söz konusu birlikteliği sürdürebilir kılmanın anlamlılığı olduğu belirtilmelidir. Bu yönüyle günümüzde toplumsal hareketleri zaafa uğratan sadece yeni medyayla yaşadığı ilişki sonucu, amaçlanan eylem dışında manipüle edilebilmeleri değildir. İktidar ya da sermaye karşısında, son derece naif ve sofistike bir araç olarak kullanılması da değildir. Aynı zamanda çok sayıda farklı arka plana sahip kullanıcısı bulunan sosyal medyada atomize olmuş ve parçalanmış tepkiler veya karşı duruşların yönsüzlüğü karşısında gelen bir dönüşümdür. Yeni toplumsal hareketlerin temel dinamiği olan “ortak bir akıl ve ruh”tan yoksun oluşu, son derece dağınık ve bireysel kullanıma dönük oluşu bu hareketleri yapısal bir dönüşüme uğratmaktadır. Bu durum yeni medya pratikleriyle bireyin kendini ait hissettiği bu toplumsal hareket düşüncesinin ve pratiklerinin dışında, zamanın ruhuna (*postmodern*) (Anderson, 2005) uygun davranış kalıpları sergilemesinde görülmektedir.

Zamanın ruhu kavramsallaştırması, söz konusu yeni durumun anlaşılmasında oldukça işlevsel bir imkan sunmaktadır. Hiç kuşkusuz zamanın ruhu gereği günümüz toplumsal hareketlerin en önemli problemlerinden biri kuşaklararası farklılıktır. Yetişkinlerin genel anlamda toplumsal hareketlerden anladığı şey ile İnternet teknolojisinin içine doğmuş ve büyümüş kuşağın bakışı ve anlayışı arasında önemli ölçüde farklılık bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle çalışma boyunca anlatılmak istenen bir yönüyle bu farklılığın yeni

bir karakter, birey/aktivist olarak toplumsal hareketler düşüncesini dönüşüme uğrattığı vurgusudur. Söz gelimi 1960'lı veya 1980'li yıllarda toplumsal hareketler ve iletişim araçları ilişkilerinin zemininde de birey/aktivist bulunmaktaydı, günümüz yeni medya ve toplumsal hareketler ilişkisinde de birey/aktivist bulunmaktadır. Fakat paradoksun başladığı yer, geçmiş kuşağın kurduğu ilişki ile günümüz yeni medya kuşağı olarak adlandırılabilir kuşağın kurduğu ilişki biçiminin oldukça farklılaştığıdır. Bu anlamda geçmiş kuşağın iletişim araçlarına yüklediği anlam onun nasıl elde edilerek kullanılacağı ile birlikte, iktidar biçimlerine karşı nasıl bir varoluş aracı olabileceği algısı üzerine kurulmaktaydı (Chomsky, 1993). Buna karşılık günümüzde yeni medyaya ilişkin yaygın algı; onun kolaylıkla nasıl elde edilebileceği, birey/aktivistlere ne kadar geniş bir imkân sağladığı vb. etrafında, daha çok aracın kendisine atıfta bulunan bir anlam örgüsü etrafında kurulmaktadır. Bu durum tam da yeni medyanın, özellikle de sosyal medyanın kendini sunma biçimidir ve bizden de bu biçimi sorgusuz sualsiz kabul etmemizi bekler. Bu nedenle herkes genelde sosyal medyanın aslında ne kadar önemli ve vazgeçilmez olduğunu konuşmaktadır. Bu arada ondan çok daha önemli olan, birey/aktivist ve onun taşıdığı fikrin, düşüncenin insana ve dünyaya ne sunduğu ise gölgede kalmaktadır.

Bu çalışma kapsamında dikkat çekilmek istenen bir diğer husus, yeni medya yoluyla bireyin/aktivistin ne söylediği veya ne sunduğu gerçeğidir. Bu anlamda yeni medyanın kendi varlığının özcülüğüne daha çok bir vurgu yapılmaktadır. Bu yönüyle yeni durum aslında geçen yüzyılda birey/toplum arakesitinde iletişim araçları bağlamında gerçekleşen tartışmalardan çok da uzakta değerlendirilmemelidir. Yirminci yüzyılın özellikle son çeyreğinde toplumsal yaşamın büyük oranda küreselleşme, küresel kültür, popüler kültür tartışmaları etrafında gerçekleştiği alan yazındaki birçok tartışma ortaya koymaktadır (Rojek, 2001; Morley ve Robins, 1997; Bauman, 1999). Söz konusu alanyazında yer alan teknolojik determinizme ilişkin mesafeli davranarak ama aynı zamanda gerçekliğini de yadsımayarak günümüzde yeni medya ve birey/aktivist ilişkisi iki boyutuyla ele alınmalıdır. Bunlardan ilki, aracın kendisinin varoluşsal ölçüde önemli olduğu vurgusudur. İkincisi, birey/aktivistin küreselleşme, küresel kültür, popüler kültür vb. yaşadığı bir sürecin ardından söyleyebileceği bir iddiasının olup olmadığı gerçeğidir.

Günümüzün yeni medya ortamı ve pratikleriyle şekillenen yeni birey/aktivist karakterinin en önemli özelliği, Bayat'ın (2010) "pasif ağlar" kavramsallaştırmasıyla muhayyel bir birlikteliğin ve ortak aklın harekete geçmesini öncesinden ziyade, kendi bireysel/ konformist hayat tarzının iyileştirilmesine dönük olmasıdır. "Pasif ağlar" kavramsallaştırması kendi bağlamı içerisinde önemli bir ilişki ve varoluş imkânı barındıran bir kavram olarak değerlendirilebilir. Ve yahut kolektif hareketlere bireysel katılım, öznel varoluşsal direniş ve söylem formu olarak görülebileceği gibi bir bireyin hayatını etkileyen sistemsel güçlerin profesyonel, ekonomik, kültürel, duygusal ve politik gelişme şartları üzerinden alternatif bir karşı koyma çabası olarak da görülebilir (Farro ve Lustiger-Thaler, 2014, s.23). Ancak bu durum yeni medya sonrası süreçte belirgin hale gelen yeni birey/aktivist kimliğini betimlemeye kifayet etmemektedir. Zira burada söz konusu olanın her yönüyle, "borçlandırılmış insan" figürü olduğunu belirten Lazzarato (2014, s.8) "neoliberalizmin vaat etmiş olduğu öznel kazanımlar ("herkes hissedar, herkes mülk sahibi, herkes müteşebbis") bizi hızla kendi yazgısından sorumlu ve suçlu olan

bu borçlandırılmış insanın varoluşsal durumuna doğru savurmaktadır.” Başka bir ifadeyle yeni medya ve sosyal medyaya atfedilen herkesin içerik üreticisi olabilmesi veya katılımcı/etkileşimsel olması imkânı, aynı zamanda kullanıcının borçlandırıldığı veya kendinden bir şeyler vermek durumunda kaldığı anlamına gelmektedir. Özetle birey/aktivist yaşamak istediği konformist hayat tarzının karşılığı veya bedeli olarak, yeni medya araçlarının kendini sunma biçimini kabul etmek ve varoluşunu söz konusu sunumun olanakları üzerinden belirlemek durumundadır. Üstelik kendisinden beklenen bedelin ne olduğunun farkında olmadan bunu yapmak durumundadır. Bu anlamda uzun yıllar yaptığı gençlik çalışmaları ile tanınan Boyd son çalışmasında (2014, s.13) “gençlerin, sosyal medya ortamında yetişkinlere göre daha mutlu ve konforlu olduklarını” ifade etmektedir. Çünkü günümüz gençleri “hayattaki şeylerin teknolojiye bağlı olarak nasıl değiştiklerini analiz etmeye çalışmazlar, son derece yalın bir yaklaşımla teknolojinin içinde verili olduğu bir toplumsala ulaşma çabası içinde olurlar” şeklinde özetlemektedir.

Nihai tahlilde küreselleşmenin bütün boyutlarıyla hayat bulduğu kitle iletişim araçlarının oluşturduğu agorada şekillenen zihnin/algının, sosyal medya ortamında “ben özeli” vurgusu (Niedzwiecki, 2011) etrafında bir kimlik inşası, zamanın ruhuna eşdeyişle, postmodern döneme son derece uygun bir algıdır. Bu nedenle merkezinde “ben”i olan yeni bireyin/aktivistin “biz”i veya “öteki”ni düşünme ihtimali bir hayli azalmaktadır.

Sonuç

Yirminci yüzyılda birey, toplum ve geleneksel iletişim araçları ilişkisine dair çalışmalar daha çok eleştirel bağlamda “kültür endüstrisi, endüstri toplumu” (Horkheimer, 1986) “tüketim toplumu” (Baudrillard, 2002), “şöhret” (Rojek, 2001), “yatay toplum” (Friedman, 2002) vb. değerlendirilirken, günümüzde İnternet ve yeni medya teknolojilerine ilişkin algı büyük ölçüde olumlu yönde bir değişim göstermektedir. Bu pozitif yaklaşımın nedeni büyük ölçüde yeni medya teknolojisinin kitle iletişim araçlarına oranla etkileşimli katılıma daha çok olanak tanınmasıdır. Bu bakımdan günümüzde birçok çalışmada daha çok yeni medyanın veya kimi yerde sosyal medyanın özellikleri, kullanım pratikleri, kitle iletişim araçlarından farkı vb. konular üzerinde durulmaktadır. Ülkemizde ve dünyanın çeşitli yerlerinde toplumsal hareketler bağlamında yaşananların yeni medya/sosyal medya ile olan ilişkisine de değinilmektedir. Fakat buna karşın, günümüzde yeni medya/sosyal medya bağlamında gerek toplumsal hareketlerin, gerekse bireyin/aktivistin yaşadığı yapısal değişime odaklanılmadığını belirtmek gerekmektedir. Bu nedenle, altı çizilmesi gereken önemli bir nokta olarak “ben” merkezli yeni bir birey/aktivist karakterinin varlığının görülmesi gerektiği gerçeğidir.

Yeni medya/sosyal medya sonrası her yönüyle yaşanan yeni sürecin karakteristik özelliği olarak yeni bir birey/aktivist prototipinin olgunlaşarak ortaya çıktığı vurgulanmalıdır. Zira söz konusu yeni birey/aktivist ve yeni medyayı geçen yüzyılın arka planından ayrı değerlendirilemez. Bu bakımdan geçen yüzyılda yaşanan siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel vb. daha birçok gelişme neticesinde şekillenmiş ve bugüne ulaşmış bir birey/aktivist kimliğinden bir kurtarıcı rolü beklemek aşırı iyimserlik olacaktır. Ayrıca yeni medya/sosyal medya ortamının toplumsal hareketler ve bireyler/aktivist-

ler için bütünüyle demokratik katılımın ve özgürlüklerin zirvesi olarak kabul edilmesi aynı şekilde naif bir düşünce olacaktır. Başka bir yönüyle bu naif algı, yeni medyanın/ sosyal medyanın kendisine ilişkin pozitif sunumunun bir karşılığı anlamını taşımaktadır. Bu bakımdan iletişim araçları ve onlara ilişkin kullanım pratikleri değişirken, varoluşsal anlamda değişmeyen ve her dönem varlığını farklı formlarda devam ettirerek değişmeyecek olan ekonomik, siyasal ve toplumsal iktidar biçimleri bulunmaktadır.

Yukarıda betimlenen “ben” merkezli yeni bireyin/aktivistin en temel karakteristik özelliği doğruluğu, kesinliği ve haklılığı kendinden menkul bir biçimde, özgürlüğünü sonsuz ve sınırsız kullanabileceğini düşünmesidir. Söz konusu özgürlüğün, sınırsızlığın ve etkileşimsel var olma biçiminin daha önceki iktidar biçimlerinin tahakkümü altında mümkün olmadığını fakat yeni medya teknolojileriyle bütün engellerin ortadan kalktığını varsaymasıdır. Aşırı iyimserlik olarak tanımlanabilecek bu yaklaşımı bir yandan bireyin/aktivistin yaşadığı uzunca arka plan beslerken, diğer yandan toplumsal iktidar biçimleri farklı formlarda desteklemektedir.

“Ben” merkezli yeni birey/aktivist karakterinin toplumsal hareketlerin temel varoluş anlamını dönüşüme uğrattığı, bu nedenle eski ile yeni kuşaklar arasında derin bir paradoksun yaşandığına dikkat çekmek gerekmektedir. Bu anlamda eski kuşağın toplumsal hareketlere yüklediği anlam ile yeni medya ortamında büyümüş kuşağın varoluş biçimine yüklediği anlam önemli ölçüde dönüşmektedir. Neye niçin karşı olduğunu anlamlılığından, katılımın ve bir aradalığın niceliksel anlamlılığına bir dönüşümün yaşandığı gerçeği ıskalanmamalıdır. Ayrıca yeni birey/aktivist karakterin son derece konformist bir yaklaşımla bir şeyden yana olma tutumunu, daha çok kendi yaşam standartlarının devamını sağlama girişimi için kullanmaktadır.

Sonuç olarak tam da bu nedenle web 2.0 teknolojisi/yeni medya teknolojisine göre uzak olan yetişkinlerin, söz konusu bu teknolojiyi aktif biçimde kullanan gençleri anlama çabası yadsınmamalı, bilakis önemsenmelidir. Çünkü geçmişle bugün arasında, sebep ve sonuçları görmek arasında olup bitenler, yetişkinlerin biriktirebileceği ve tecrübe edebileceği bir gerçekliğe de tekabül etmektedir. Bu anlamda yetişkinlerin yeni medya ve gençler arasındaki ilişkiyi anlama çabası, gençlerin yaşadığı ve hissettiklerine karşı indirgemeci ve salt korumacı bir anlayışla yaklaşıldığı anlamına gelmemelidir. Yeni medyanın etkilerinin ne olduğu ve muhtemel sonuçlarının ne olabileceği, geçmiş birikimleriyle bugünü değerlendirebilecek yetişkinlerin anlama çabasıyla gerçekleştirilebilir. boyd’un son çalışmasından yer verilen “gençlerin, sosyal medya ortamında yetişkinlere göre daha mutlu ve konforlu oldukları, çünkü günümüz gençlerinin hayattaki şeylerin teknolojiye bağlı olarak nasıl değiştiklerini analiz etmeye çalışmadıkları, son derece yalın bir yaklaşımla teknolojinin içinde verili olduğu bir toplumsala ulaşma çabası içinde oldukları” ifadeleri hatırlanmalıdır. Tam da bu nedenle, yeni bireyin/aktivistin teknoloji ile ilişkisini bu teknolojinin içine doğmamış birilerinin anlaması ve yorumlaması önem kazanmaktadır. Zira teknoloji an’a ve o anda bireye ne yaşattığına odaklanır. Bireyin temel sebep ve sonuç üzerinde odaklanmasının önüne geçer.

Kaynaklar

Arsantaş-Toktaş, S. vd. (Hazl.) (2012). *Dijital Gözetim; T.C. Kimlik Numarasından E-kimlik Kartlarına Yurttaşın Sayısal Bedenlenişi*, E-kitap, Alternatif Bilişim Derneği Yayınları <http://ekitap.alternatifbilisim.org/turkiyede-dijital-gozetim.html>

Babacan, M. E. (2012). *Sosyal Paylaşım Ağlarında Sosyal Sermaye Pratikleri*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, SBE. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

BBC, <http://www.bbc.com/news/world-12482315> Erişim Tarihi: 29 Eylül 2014.

Bakardjeva, M. (2005). *Internet Society*, United Kingdom, Sage Publications.

Baudrillard, J. (2002). *Tüketim Toplumu*, (H. Deliceçaylı ve F. Keskin, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.

Bauman Z. (1999). *Küreselleşme*, (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.

Bayat, A. (2010). *Life as Politics: How Ordinary People Change the Middle East*, California, Stanford University Press.

Bennett, W. L. (2005). Communicating global activism: Strengths and vulnerabilities of networked politics, içinde W. van de Donk, B. D. Loader, P. G. Nixon, D. Rucht (Der.), *Cyberprotest: New media, citizens and social movements*, London: Routledge.

Boyd, D. (2014). *It's Complicated*, E-Kitap, USA, Yale University Press. <http://www.danah.org/books/ItsComplicated.pdf>.

Crossley, N. (2002). *Making Sense of Social Movements*, Philadelphia, Open University Press.

Chomsky, N. (1993). *Medya Gerçeği*, (A. Yılmaz ve O. Akinhay, Çev.) İstanbul: Everest.

Çetinkaya, Y. D. (2008). *Toplumsal Hareketler; Tarih, Teori ve Deneyim*, İstanbul: İletişim.

Çoban, B. (2011). "Toplumsal Hareketler ve Yeni Alternatif Radikal Medyalar", *Yeditepe Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, No, 14, 1-14

http://www.academia.edu/1512589/Toplumsal_Hareketler_ve_Yeni_Alternatif_Radikal_Medyalar, Erişim Tarihi:18.02.2013.

Çomu, T. vd. (Hazl.) (2010). *Yeni Medyada Nefret Söylemi*, İstanbul: Kalkedon.

Farro, A. L. ve H. Lustiger-Thaler (2014). *Reimagining Social Movements, From Collectives to Individuals*, United Kingdom, Ashgate Publishers.

Friedman, L. M. (1999). *Yatay Toplum*, (A. Fethi, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür.

Fosshagen, K. (Ed.) (2014). *Arap Spring; Uprising, Powers, Interventions*, United Kingdom: Berghahn Publishing.

Foucault, M. (1993). *Cinselliğin Tarihi*, (H. Tufan, Çev.) İstanbul: Afa.

Foucault, M. (1995). *Deliliğin Tarihi*, (M. A. Kılıçbay, Çev.) Ankara: İmge.

Foucault, M. (2003). İktidarın Gözü, (I. Ergüden, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.

Foweraker, J. (1995). *Theorizing social movements*, London: Pluto Press.

Funk, R. (2013). *Ben ve Biz; Postmodern İnsanın Psikanalizi*, (Ç. Tanyeri, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi.

Goodwin, J. ve Jasper, J. (Der.) (2009). *Introduction, The Social Movements Reader: Cases and Concepts, The Blackwell Reader in Sociology*, Malden: The Blackwell Publishing.

Habermas, J. (2001). *İletişimsel Eylem Kuramı*, (M. Tüzel, Çev.) İstanbul: Kabcacı.

Karagöz, K. (2013). Yeni Medya Çağında Dönüşen Toplumsal Hareketler ve Dijital Aktivizm Hareketleri, *İletişim ve Diplomasi, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, 131-156.

Keleş, A. R. vd. (Hazl.) (2013). *Hack Kültürü ve Hactivizm*, E-Kitap, Alternatif Bilişim Derneği Yay. http://ekitap.alternatifbilisim.org/hack_kulturu_ve_hactivizm.html.

- Lazzarato, M. (2014). *Borçlandırılmış İnsanın İmali*, (M. Erşen, Çev.) İstanbul: Açılım.
- Mann, M. ve John A. H. (2014). *Yirmi Birinci Yüzyılda İktidar*, (E. Gerçek, Çev.) İstanbul: Açılım.
- Mattoni, A. ve Trere E. (2014). Media Practices, Mediation Processes, and Mediatization in the Study of Social Movements” *Communication Theory*, 24, 252–271.
- Melucci, A. (1999). Çağdaş Hareketlerin Sembolik Meydan Okuması, içinde K. Çayır (Der.), *Yeni Sosyal Hareketler*, İstanbul: Kaknüs.
- Morley D. ve Kevin R. (1997). *Kimlik Mekânları*, (E. Zeybekoğlu, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Morozov, E. (2011). *Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*, USA, PublicAffairs.
- Niedzwieck, H. (2011). *Ben Özelim; Bireylik Nasıl Yeni Konformizm Haline Geldi*, (S. Erduman, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Offe, C. (1999), Yeni Sosyal Hareketler: Kurumsal Politikanın Sınırlarının Zorlanması, içinde K. Çayır (Der.), *Yeni Sosyal Hareketler*, İstanbul: Kaknüs.
- Önder, T. (2003). *Ekoloji, Toplum ve Siyaset*, Ankara: Odak
- Puddephatt A. (2011). *Freedom of Expression, Media and Digital Communications*, The European Commission Report.
- Rideout, V. (2012). *Social Media, and Social Life: How Teens View Their Digital Lives*, Common Sense Media’s Program for the Study of Children and Media, www.common sense.org/research Erişim Tarihi: 23 Eylül 2013.
- Rojek, C. (2001). Şöhret, (S. K. Akbaş ve K. Kızıltuğ, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Sennett, R. (2005). *Otorite*, (K. Durand, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Sivitanides, M. (2011). The Era of Digital Activism”, *Conference for Information Systems Applied Research*, North Carolina, USA.
- Şimşek-Rathke., L. (2014). Teknoloji ve Yeni İletişim Olanaklarının Düşündürdükleri, <http://yenimedya.wordpress.com/2014/01/19/teknoloji-ve-yeni-iletisim-olanaklarinindusundurdukleri/>, Erişim Tarihi: 02 Şubat 2014.
- Tapscott, D. (2011). The debate on social media and revolutions: Reality steps, http://www.huffingtonpost.com/don-tapscott/social-mediakey-to-revol_b_823043.html, Erişim Tarihi: 01 Şubat 2014.
- The Guardian ,<http://www.theguardian.com/world/interactive/2011/mar/22/middle-east-protest-interactive-timeline> Erişim Tarihi: 29 Eylül 2014.
- Toprak, A. vd. (2009). *Facebook; Görülyorum Öyleyse Varım*, İstanbul: Kalkedon.
- Twenge, J. M. ve Campbell W. K. (2010). *Asrın Vebası: Narsizm İlleti*, (Ö. Yüksel, Çev.) İstanbul: Kaknüs.
- Vijay, P. (2012). *Arab Spring, Libyan Winter*, USA: Ak Press
- Washingtonpost,<http://www.washingtonpost.com/blogs/monkeycage/wp/2013/10/21/why-the-modest-harvest-of-the-arab-spring/> Erişim Tarihi: 30 Eylül 2014.

Özet

Yeni Medya Bağlamında Toplumsal Hareketler ve Yeni İnsanın Karakter Analizi

Bu çalışmanın amacı, medya çalışmaları kapsamında yeni medya araçları ile günümüz toplumsal hareketler ve birey/aktivist profili ilişkisini, yeni bir karakter/prototip etrafında kavramsal bir çerçeve inşa ederek anlamaya çalışmaktır. Bu anlamda çalışma, medya ve sosyal hareketler ilişkisine dair alanyazını değerlendirmektir. Ayrıca aktivistlerin günümüzde sadece yeni medya araçlarını aktif kullanan değil, aynı zamanda onlar üzerinden öznesi “ben” olan ‘yeni bir insan’ karakterini temsil ettikleri vurgulanmaktadır. Söz konusu bu yeni karakter iki temel çerçeve etrafında anlaşılmaya çalışılacaktır. Bunlardan biri, aktivistlerin bireysel/sübjektif deneyimlerinin “ben” merkezli yeni karakteri beslediği ve toplumsal hareketlerin ortak aklını atomize ettiği. İkincisi, yeni medya ve onunla ilişkilendirilen yeni insan karakterinin en çok vurgulanan özne/özgür olması olgusunun, farklı iktidar türleri tarafından manipüle edilebilme ihtimalinin bugün de bulunduğu. Sonuç olarak çalışmada günümüzde yeni medya araçlarını kullanan birey/aktivistlerin yeni bir karakter olarak sosyal hareketler ile olan ilişkisi, alanyazın taramasına dayalı olarak kuramsal düzeyde tartışılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Yeni medya, toplumsal hareketler, yeni insan, aktivist

Abstract

Social Movements and The Character Analysis of New Individual within the context of New Media

The aim of this study is to understand the relationship between new media tools and contemporary social movements and individual/activist profile in the context of new media studies by constructing a conceptual framework around a new character. In this sense, this study evaluates the literature about the social movements and media relation. Also in this study it is emphasized that today activists are not only using new media tools actively but also they are representing “a new human” character through these media tools whose subject is “me”. This two new character has been understood around two basic framework. One of them is that the individual/subjective experience of activists feeds a self-centered new character and atomizes the common logic of social movements. Other one is that new media and new human character associated with new media is the most highlighted subject and there is stil a possibility of being manipulated by different types of powers of the new media. As a result, in this study activists/individuals relationship with social movements who use new media tool as a new character, has been theoretically discussed based on literature evaluation.

Keywords: New media, social movements, new individual, activist